

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Eusebiu Tu Pamphilu Ekklesiastikē Istorია

Eusebius <Caesariensis>

Mogvntiae, 1672

Caput VIII.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14478

secutus Petavius noster crediderunt, Episcopus partis Majorini à Concilio Romano & sententia Miltiadis Papæ ad Constantinum Imp. provocasse: eamque fuisse primam illorum appellationem. Ego verò certissimis testimoniis evincere paratus sum, nunquam illos à iudicio Miltiadis & Concilij Romani appellationem interposuisse. Primus testis est omni exceptione major Constantinus, qui in Epistola ad Elasium, seu ut alij legerè malunt, ad Ablabium Vicarium Atricæ, causas afferens ob quas Arelatense Concilium indixerat, ita loquitur: *Vnde propter hæc omnia probabili verum estimatione speraveram, quod omnibus omnino seditionibus & contentionibus qua ab iis hominibus videbantur subito commota, finis debitus fuisset impositus. Sed cum dicationis tua scripta legissem, qua ad Nicæsum & ceteros super hisdem simulationibus gravitatem mittenda crediderat, evidenter agnovi, quod neque respectum salutis suæ, neque quod est majus, Dei omnipotentis venerationem ante oculos suos velint ponere. Siquidem ea agere persistunt, que non modo ad ipsorum dedecus infamiamque pertineant; sed etiam iis hominibus detrahendæ dæni facultatem, qui longe ab hujusmodi sanctissima observantia sensus suos noscuntur avertere. Nam id quoque se se convenit, quod ex istis venerunt: adferentes quod tamen dignus idem Cæcilianus cultu sincerissima religionis habeatur. Et contra id quod istis responderam frustra eos id jactare, cum res fuissent apud urbem Romam ab idoneis Episcopis revocata, pertinaciter respondendum estimaverunt, quod omnis causa non fuisset audita: sed pauci quidam Episcopi quodam loco se clausissent, & prout ipsi aptum fuerat, judicassent. Idem etiam scribit Constantinus in Epistola ad Chrestum Episcopum. Nullum hic verbum de appellatione Donatistarum. Sed si hoc testimonium non sufficit. Augustino certe contradici non potest, qui id clarissime affirmat tot in locis, ut mirer hoc à viris doctissimis observatum non fuisse. Nam in libro 2. contra literas Petiliani cap. 92. sic ait: *Si autem quod verum est, penitentibus majoribus vestris Episcopale iudicium dederat Constantinus, & apud Romam, & apud Arelatum; quorum primum apud eum accusastis; ab altero ad eum appellastis, &c. Idem dicit Augustinus in Epist. 68. Iam vique post pacificum moderamen iudicij Episcopalis (Concilium Romanum intelligit) omnis contentio & animositatis pertinacia debebat extingui. Sed rursus majores vestri ad Imp. redierunt, & non recte iudicium, neque omnem causam auditam esse conquesti sunt. Vnde ille aliter Episcopale iudicium dedit, habendum in Arelateni Gallie civitate, &c. Sed & in Epist. 162. id ipsum manifeste testatur his verbis: *Iudices enim Ecclesiasticos tanta auctoritatis Episcopos, quorum iudicio & Cæciliani innocentia & eorum improbitas declarata est, non apud alios collegas, sed apud Imp. accusare ausi sunt, quod male iudicavit. Dedit ille aliud Arelatense iudicium, aliorum scilicet Episcoporum; non quia iam necesse erat, sed eorum perversitatibus cedens, & omnimodo cupiens tantam impudentiam cohibere. Neg enim ausus est Christianus Imperator, sic eorum tumultuosas & fallaces querelas suscipere, ut de iudicio Episcoporum qui Romæ sedebant ipse iudicaret: sed alios, ut dixi, Episcopos dedit. A quibus tamen illi ad ipsum rursus Imp. pro-***

*vocare maluerunt. Qua in re illos quemadmodum detestetur audistis. Adde Epist. 165. eiusdem Augustini, in qua hæc leguntur: *Gesta quoque in urbe Roma, ubi ab Episcopis quos ille miserat, causa cognita atque discussa est. Itemque alias literas, ubi dicitur memoratus Imp. eos apud se collegarum suorum iudicio, id est, Episcoporum quos ad urbem Romam miserat, fuisse conquestos: ubi etiam alios Episcopos voluit apud Arelatum iudicare: ubi isti & ab ipsorum iudicio ad eundem Imp. appellaverunt. Et insequente Epistola rursus ita loquitur: *Sed quia Constantinus non est ausus de causa Episcopi iudicare, tam discutiendam ac finiendam Episcopi delegavit. Quod & factum est in urbe Roma presidente Miltiade Episcopollis Ecclesia cum multis collegis suis. Quicum Cæcilianum innocentem pronuntiassent, & Donatum quæschisma Carthagini fecerat, sententia percussissent, iterum vestri ad Imp. venerunt, & de iudicio Episcoporum in quo victi fuerant, mirmurarunt. Quomodo enim potest malus litigator laudare iudicem, quibus iudicantibus victus est? Iterum tamen clementissimus Imp. alios iudices Episcopos dedit apud Arelatum Gallie civitatem, & ab ipsis vestri ad ipsum Imp. appellaverunt. Quid apertius tot testimoniis Augustini? Cum enim majores Donatistarum duobus Episcopalis iudicij damnatos esse asserunt, Romani scilicet Concilij & Arelateni; de priore quidem eos murmurasse & conquestos esse scribit, & accusasse iudices suos: à posteriore autem Concilio provocasse. Omitto locum ejusdem Augustini ex libro de unico baptismo, & ex libro de unitate Ecclesie cap. 18. & ex Homilia secunda in Psalmum 36 & ex lib. 4. contra Cresconium cap. 7.***

CAPUT VIII.

Sed opponitur nobis Optati testimonium, quia in libro primo disertissime asserat, Donatistas à Concilio Romani sententia appellationem interposuisse. Equidem negare non possum id ab Optato relatum esse. Sed adversus Constantini Imp. testimonium, adversus tot loca Aurelij Augustini, qui post Optatum totam hujus schismatis causam longe diligentius inquisivit, leve profecto mihi videtur parvique faciendum illud Optati unius testimonium: cum præsertim corruptos esse eo loco et mutilos Optati codices, jure quis posse suspicari. Id enim placuisse video F. Balduino. Sed concedamus integros in hac parte esse codices Optati, nec ullo librario vitio depravatos. Certe Optatum Dipsum etrasse fateamur necesse est, qui Donatum à Concilio Romani sententia appellasse asserat: ad quam appellationem Constantinus Imp. sic responderit: *Orabida furoris audacia. Sicut enim causis Civitatum solet, appellationem interposuerunt. Atque constat, Constantinum in hæc verba exclamasse post iudicium Arelateni Concilij, cum Donatista ab eo iudicio provocassent. Exat enim Constantini Imperatoris Epistola ad Episcopos scripta post Arelateni Concilium, in qua leguntur hæc verba ab Optato relata. Scio quidem Illustrissimum Cardinalem Batonium existimasse, hanc Epistolam Constantini scriptam esse ad Episcopos qui Concilio Romano interfuerant. Sed eius sententiam refellit Augustinus in Epistola 162. cuius verba jam supra protulimus. Sic autem habent: *Neg-**

enim ausus est Christianus Imp. sic eorum tumultuosus A
 & fallaces querelas suscipere, ut de iudicio Episcopo-
 rum qui Roma sederant, ipse iudicaret: sed alios, ut
 dixi, Episcopus dedit; à quibus tamen illi ad ipsum
 rursum Imp. provocare maluerunt. Qua in re illos quæ-
 admodum detestetur audis. Intelligit procul dubio
 Epistolam Constantini ad Episcopos, qui in Are-
 latensi Concilio iudices federant; in qua Constanti-
 ninus appellationem Donatistarum ab Episcopali
 iudicio interpositam gravissimè detestatur. Sane in
 Gestis purgationis Cæciliani & Felicis, hæc Con-
 stantini Epistola subiungitur Concilio Arelatensi:
 quod secutus Jac. Simonius in collectione Conci-
 liorum Gallie, merito eam Epistolam Arelatensi
 Concilio subiecit. Quisquis certe eam Epistolam
 legerit, nunquam dubitabit, quin ad Arelatense
 Concilium potius spectet, quam ad Romanum. Et
 enim statim post iudicium Synodi Romanæ, Epi-
 scopi partis Majorini reversi sunt in Africam, ut do-
 cet Constantinus in Epistola ad Elasium. In Epi-
 stola verò de qua nunc agitur, ait Constantinus se
 misisse quosdam è suis hominibus, qui obstinatos il-
 los & Episcopali iudicio parere recusantes, ad Com-
 mitatum suum perducant. Quare hæc Epistola ad
 Concilium Romanum pertinere non potest. Erra-
 vit igitur Optatus, qui verba huius Epistolæ ad Con-
 ciliium Romanum retulit; memoriæ vitio in eum er-
 rorem, ut videtur, inductus. Simili errore idem
 Optatus scribit, Constantinum ad preces Episcopo-
 rum partis Majorini, qui iudices ex Gallia sibi dari
 postulaverant, his verbis respondisse: *Petitis à me in
 sæculo iudicium, cum ego ipse Christi iudicium exspe-
 ctem.* Et tamen constat, Constantinum nihil referi-
 pisse precibus illorum; sed tantum ad Anulinum Pro-
 consulem, & ad Militiadem Episcopum literas de-
 disse. Verba autem illa quæ ab Optato referuntur,
 sunt ex Epistola Constantini ad Episcopos Arela-
 tensis Concilii: *Qua in ipsi tanta vesania perseverat,
 cum incredibili arrogantià persuadent sibi qua nec di-
 ci, nec credi fas est; desistentes à recto iudicio dato,
 pro quo meum iudicium comperi eos postulare. Qua vis
 malignitatis in eorundem peccatoribus perseverat? Quo-
 ties à me iam ipso, improbissimis aditionibus suis sunt
 condigna responsione oppressi. Qui mihi hoc ante o-
 culos habere voluissent, minime hoc ipsum interposuis-
 sent. Meum iudicium postulanti, qui ipse Christi iudi-
 cium expecto.*

C A P. IX.

Sed nunc ex diverticulo in viam redeunt, cæ-
 ptum narrationis ordinem persequamur. Inter
 Episcopos qui ad Arelatense Concilium invitati
 sunt, fuit etiam Romanæ urbis Episcopus. Id conji-
 cio partim ex Epistola synodica eum Episcopi ad
 Silvestrum Papam direxerunt, eum salutantes his
 verbis: *Et utinam, frater dilectissime, ad hoc tantum
 spectaculum interesse tanti fecisses. Profecto credimus
 quia in eos severior fuisset sententia probata: & te pa-
 riter nobiscum iudicante, cæcus noster maiore letitia
 exulasset. Sed quoniam recedere à partibus illis mi-
 nime potuisti, in quibus Apostoli quondam sedent, &c.*
 Partim verò id ipsum colligitur, ex eo quod Legati
 Silvestri Papæ cum reliquis Episcopis huic Syno-
 do subscripserunt, duo scilicet Presbyteri ac toti-

dem Diaconi. Cum enim Constantinus Imp. hoc
 Concilium collegerit, & Episcopos iudices dede-
 rit, certum est non alios iudices in hoc Concilio
 esse potuisse, quàm quos ad Synodum evocaverat
 Imperator. Proinde cum Legati à Silvestro missi
 interfuerint Arelatensi Concilio, fateamur necesse
 est, Silvestrum quoque una cum ceteris ad hanc
 Synodum invitatum fuisse. Idque prudenti consi-
 lio, seu ab Imperatore Constantino, seu ab ipsa
 Episcopis factum videtur. Cum enim ob assiduas
 interpellationes Antistitum partis Donati, pla-
 cuisset Imp. Constantino causam illam, quæ Mil-
 tiadis Papæ sententiâ terminata jam fuisset, ite-
 rum ventilare, invitandus necessariò fuit Roma-
 nus Episcopus; ne de sententiâ ejus cuius maxi-
 ma erat in Ecclesia auctoritas, minoris dignitatis
 B Episcopi absque ipsius consensu cognoscere vo-
 luisse viderentur. Porro etsi ex plurimis orbis Ro-
 mani provinciis Episcopos ad hoc Concilium evo-
 caverit Constantinus, major tamen fuit illic nu-
 merus Antistitum Gallicanorum. Sexdecim enim
 Galliarum Episcopi in subscriptionibus numeran-
 tur. Inter quos fuerunt Marinus, Reticius & Ma-
 ternus: iidem ipsi qui Synodo Romanæ superiore
 anno interfuerant. Ex quo utique apparet, veris-
 simum esse id quod superius observavi, Donati-
 stas scilicet non appellasse à sententiâ Synodi Ro-
 manæ. Nam si appellationem interposuissent à
 Romano Concilio, non iidem ipsi iudices eis dati
 fuissent Arelate, quorum sententiâ Romæ prius
 fuerant condemnati. Cur verò Constantinus tot
 ex Gallis Episcopos Arelatensi Concilio interesse
 C voluerit, hæc præcipue causa videtur fuisse, quòd
 Episcopi partis Majorini, missi ad Constantinum
 libello, ut superius dictum est, iudices sibi ex Gal-
 lia tribui nominatim postulaverant. Præfuit etiam
 Concilio Marinus Arelatensis Episcopus, in cuius
 Ecclesia Concilium erat congregatum. Docet id
 Epistola Synodica, in qua Marini nomen ceteris
 præponitur. Quod si quis objiciat, in subscriptio-
 nibus Episcoporum Chrestum Syracusanorum
 Episcopum principem locum obtinere, non ex eo
 statim concludendum est, Chrestum Arelatensi
 Concilio præsedisse. Nihil enim incertius, nihil
 mendosius esse solet huiusmodi subscriptionibus.
 Cum enim Episcopi decretis Conciliorum sub-
 scriberent eodem ordine quo in Concilio fede-
 rant, nequaquam tamen hic sessionis ordo vulgò
 D servatur in subscriptionibus Conciliorum quas ha-
 bebimus; sed per provincias distribuuntur Episcopi.
 Quod quidem à librariis factum existimo in ple-
 risque veteribus Conciliis, dum legentium utilitati
 consultum voluit. Quare cum ex huiusmodi sub-
 scriptionibus nihil certi elici possit, recurrendum
 est ad Epistolam Synodicam: cujus hac in re pluri-
 mùm apud nos valere debet auctoritas. De numero
 autem Episcoporum qui huic Synodo interfue-
 runt, non levis dissensio est. In Epistola quidem
 Synodica tres ac triginta dentaxat nominantur,
 cum tamen in subscriptionibus quatuor supra
 quadraginta numerari videamus. Cujus discrimi-
 nis hæc probabilis ratio afferri potest, quòd in
 Synodica quidem ii tantum commemorantur Epi-
 scopi, qui Concilio interfuerunt: in subscriptio-
 nibus verò, etiam Presbyterorum nomina referun-